Jüdische Pester Zeitung.

יידישע פעסטער צייטונג

דיעזעס בלאטט ערשיינט
דריימאל וואכענטליך
מאנטאג, פרייטאג אונד שאנטאג.
אונד קוסטעט
פיר קוסטערייך-אונגארן
גאנציעהריג 10 גולדן — קר. ע. וו.
האלביעהריג 5 גולדן — קר. ע. וו.
פיערטעל יעהרליך 2 גולדן 50 קר. ע. וו.
פיר'ס אויסלאנד
גאנציעהריג 11 גולדן — קר. ע. וו.
האלביעהריג 5 גולדן 50 קר. ע. וו.
פיערטעל יעהרליך 2 גולדן 75 קר. ע. וו.

אויף די זע צייטונג קאנן מאן
יעדען טאג
אבאנירען
אין דער פרינטסטראצאנס-שרייבשטוב נומ. דרייא פעסטאנע דעם קרישטן בלאטטעס.

דיא רעדאקציאן בעפינדעט זיך אין
פעסט
וואיטצנער בולוואר נומ. 29
וואהין מאן אויך דיא פרינטסטראצי אנס-גלדער צו זענדען בעליעבט.

Nr. 75. פיערצעהנטער יאהרגאנג פעסט מאנטאג ט תמוז ה.תרמ"ב. Pest, den 26. Juni 1882.

נאך אימער קיין רעזולטאט!

דער ליעבע גאטט ווייס, וויא לאנגע דיא זע פערזוכונגען אונד פערזוכונגען אין דעם טיסא-עסלארער פראצעסס נאך פארטזעטצען דיעזער פראצעסס איט געאיגנעט, איגע דאלבע וועלט פערדיקט צו מאכען אונד דער אנדערן העלפטע דען קאפף צו פערדרעהען. נאך זעכס וואכען לאנג דיעענדער גרינטליכער פאר-אונטערזוכונג ווייס מאן הייטע נוך זא פיעל, דאס אם 1-טען אפריל אין טיסא-עסלאר איין 14 יעהריגעס בייערלי-מעדכען, נאמענס עסטער שאלומאש, פערשוואנדען — דאס מאן דאנן אינפארגע דער אויסאגע פאן צוויא יידישען קינדערן געגען איהרע עלטערן, דיא זע אונד נאך פיעלע יידען, אלס דער טהיילנאהמע אם מארדע פערדעכטיג פערדאפטטע — דאס מאן אם 18-טען יני ביא טיסא-דאדא איגע לייכע אויס דער טהיים געפישט אין דער אבער נוכט עס-טער שאלומאש, ערזאגטע דיא עסטער שאלומאש'ס קליידער אנדאטטע, דאס זאמט איין גיער פאדל פארדאנדען, אינדעם מאן, אם דאס גרינט אירע צו פיהרען, איגער פיעס-דען לייכע עסטער שאלומאש'ס קלייד אנגעצא-גען — אונד דאס ענדליך דיעזע „מאכער", דער עסטער שאלומאש'ס קלייד אנדאטטע, דאך פאן עסטער שאלומאש' וויסען מיסען.

פארגעסטערן, אם הייליגען שבת, האט מאן זאגאר איך שאן דען דאבבעער-שטעלדפערטער טער פאן טיסא-עסלאר פערהאפטעט. — אונד צוואר אין פאלגע דעם פערדאכטע, דאס ער פאן דען „מאכער" וואר, וועלכע איך איגע איגע ביזהער אינבע-קאנטע וויזע דך איגע פרעמדע לייכע פערשאפפט אונד דערזעלבען עסטער שאלומאש'ס קלייד אנגעצאגען האבען, וויא „פעשט אנדאדא" בעריכטעט, וואירדע דאבבער ראזענבערג פארגעסטערן אין אללערפרי'ה, טראטצדעם עס שבת וואר אים אים געפענגנים גע-בראכט. אין דעם וואגען זאס איך דער אונטערזו-כונגס-ריכטער בארדי זאמט בייאפפגעטען פאנ-דערן. זאמטמאנ. איזט אין גיערהאזא וואכע-מארלט, אונד ביא אנרגיפ דעם פערדאפטטען דאבבעיעס בעפאנד זך פיעל פאדל איך דעם פראט-צע, עס וואירדען מעהרערע פרייכע פאן וועגפיגדען גענגען דען דאבבעער אינגעשטאנען; מאן העטטע באלד דען וואגען אבערפאללען, וועגן דאס דיא פאנדוירען נוכט אבגעוויכדט העטטען.

אובער דיא פערזאן דעם פערדאפטטען ראזענבערג בעריכטעט דיא אינגארישע צייטונג „פרעמדבלאט" פאלגענדעס: „ראזענבערג, וואר פרידער שוהט אין טיסא-עסלאר, אין דיענגס שפע-טערען אוטער אבער מוסטע ער דיא „שוהטה" אויפגעבען אונד ערריכטעטע זך אין דעם בעגאב-נאמען אפאלל אין גיערלב. דיא אלטערע שוועס-טער דער פערשוואנדענען עסטער שאלומאש דאס ביא איהם גערעגט. אפר דענגס גיערלב אין זין דענגסטמעגלכען צום לעטצטגמאלע מיט איהר-דער שוועסטער עסטער שאלומאש; אלס דיא יידען צו איהרען, דיא עסטער ערמאהנדעט צו האבען, וואלטטע איך דערען אלטערע שוועסטער נוכט מעהר ביא ראזענבערג דיענען, ראזענבערג וואר פאם גרינטע שאן זיט לענגערע צייט בע-אכטעט, דא ער זך צו פיעל מיט דער אנגעלע-גענהייט דעם פערשוואנדענען מערכנגס בעשעפ-טיגט, דא ער גון צו דער צייט, אין וועלכער מאן דאס קונסטשטיק מיט דער פערפירען לייכע אים-פיהרטע, נוכט צו הייזע וואר אונד איך נוכט זאגען ווילל, וואו ער וועהרענד ענגער צייט געוועזען — זא וואהרדע ער פערהאפטעט. דיא אונטערזוכונג ווירד גאנגן געהיים געפיהרט; דאס גערוכט ווייס בעריישט, „אבער דיא פרעמדע לייכע שטאמטט."

ווי ווללען הייר נאכמאלס בעמערקען, דאס ווי וואהל דיעזע בעריכטע דער אונגארישען צייטונגען מיטטהיללען, וויא יעדע צייטונג איך דיא בעריכטע איגער אנדערן צייטונג גערעדשרייבט, דאס ווי אבער אלל דיעזען בעריכטען זעהר וועניג גלייבען שענקען. דיא מיסטען בעריכטע דער אונ-גארישען צייטונגען שטאממען פאן „דרעפיגדען הערז", אונד דיעזע פאבריצירען דיא בעריכטע איך זאלבע וויזע, אם דאס פאלק נאך מעהר גגען דיא יידען אויפצוריגען אונד אם דיא יידען אין פורכט אונד שרעקען צו פערזעטצען.

אין יידישער צייטונגס-בעריכטע שטאטטע, וועלכער פאן איגער הייזיגען יידישען צייטונג נאך גיזעהן הז זא גישריבען וואירדע, שרייבט: „דיא טיסא-עסלארער געשיכטע האט פיעלען זא זעהר דען קאפף פערדרעהט. דאס מאן קיינען אינציגען אונפאהר-יאישען אונד אונאבהענגיגען מענשען אין דיעזער גגיגענד פינדען קאנן, מיט וועלכעם מאן דיעזע אונגלעגענהייט ניכטערן בעשפרעכען קאנ-טע. דיא יידענשיגדע לאססען עס זיך דורכאוס נוכט גגעהמען, דאס עסטער שאלומאש פאן דען יידען צום בלוט-גגבריכטע פיר „פסח" ערמארדעט וואירדע. — דיא האלטען דיעס פיר איגע אובעשטרייטבארע טהאטזאכע, דיא גגבילדעטערען בריסטען וויעדער זאגען: „ווי גלייבען וואהל נוכט אן דיא אלטע גע-שיכטע, דאס יידען בריסטען בלוט אין „פסח" בריי-בען, אבער עס איזט מאגליך, דאס דיא עסטער שאלומאש דורך צופאלל זיטמען איגעס יידען פערזאנגליכט וואירדע, אונד דא דיא יידען הייזיגד אין פאלגע דער אנט-סעמ'ششען הערצעריינען אין אומסט גגריטטען, זא דאבען זיא אללעס מאגליכע גגעטהאן, אם דיא לייכע עסטער שאלומאש'ס אונ-אייפגיבאר צו מאכען. עס בעייזיג דאבען יא דאך דיא איגיגען קינדער גגען אידרע עלטערן דען פערזדאכט בעשעטיגט, — אן דיא מאגליכקייט דאס עסטער שאלומאש פאן איגיגגר איגעס אינ-עעלגען גגרמארדעט וואירדע, דאס דיעזער אין גגו-אהרנדער מארד-פאלל איזט, וויא ווייזער גגלייכע פעללען, ווילל נעמאנד גגלייבען, בעזאגדעם זיט-דעם מאן עסטער שאלומאש'ס קלייד אן דער פרעמדען לייכע גגפינדען, איזט עס ביא דען בריס-טען איגיג אויסגעמאכט זאכע, דאס הייר דאך מערדערע יידען דיא האנד אים שפעלע דאבען."

„אונד דיא יידען זעלבע? וואס גגלייבען דיע-זע? — גון אך דאבען מיט ווער פיעלען גגבילדע-טען יידען אין גגרעדדאזא אונד אומגגעגגד גגע-שפראבען, אונד גגעמאנד פאן איהנען קאנן אן דיא גגרמארדונג דער עסטער שאלומאש' דורך איגגען יידען גגלייבען, יא, נאך הייטע הערדשט אונטער דען יידען דיא פעסטע אובערצייגונג, דאס עסטער שאלו-מאש' אין דער טהיים גגרשיגגען אונד דאס איגע ביא טיסא-דאדא אויפגיפגרעגע לייכע דיא דער עסטער שאלומאש' איזט. דיא יידען גגלייבען אן איגיג גגהיימע פערשוואיגג דער אנט-סעמטען גגגען זיא אונד לאססען זך עס נוכט גגעהמען, דאס דער גאנצע שפעקמאכעל נור פאן דען יידגפיגדען פערזאנשאלטע וואירדע. — דיא יידען בערופען זך דאריזיבר, דאס אנפאנגס דיא מיטטער אין איגער לייכע אהרע טאכטער גגלאנגטע אונד דאס זעלבסט אין גגשוואיגגען דאך דער גגבע-בען-בעזיכטיגונג דען יידען גגגעגגרופפען: „גון! אהר קאנגגעט נאטט דאנקען, דאס דיא באזע זאכע זא אבגגלגגיפען איזט. דיא לייכע איזט נוכט גגשלאכ-טעט אונד וואירדע אלס דיא דער עסטער גגר-קאנגגט!" — אויך אנדערע צייגגען האבען אנגאנגגס אין יגגער לייכע דיא עסטער שאלומאש ערקאנגגט, אונד ערסט אם צוויטטען טאגג הייעס עס, עס איזט דאך נוכט דיא עסטער שאלומאש!"

„דיא יידען זעטצען דאהער קיין פערטרייען אין דיעזע גגרכטליכע אונטערזוכונג, וויל צור לי-בגגבעזכטיגונג קיין איגיגגער יידע גגגלאססען וואירדע, אונד זעלבסט דער יידישע גגגאלבער נוכט בייא וועלכעם עסטער אפר אהדעם פערשוגגדען דיא פאבערע גגקריגט. „ווגגן מאן וועגגגסטעגגס צוויי אכטבארע יידען צור לייכגגבעזכטיגונג גגגלאס-סען אונד דיעזע ערקלערט העטטען, דיעזע לייכע דיא נוכט דיא דער עסטער שאלומאש — זא וויי-דען דיא יידען פאללקאמסען בערוהיגט גגיעזעזען. וואס זאללען אבער דיא יידען אונטער יאלבען פער-העלטנישסען דענקען, „ווגגן מאן צור לייכע נאר קיגגען יידען גגגלאססען!" וואס וועגגע דענגען מיט דער לייכע גגשעהען, אונד וואס העטטע עס דעם גאנגגע דער אונטערזוכונג גגשאהדט, „ווגגן דיא לייכע איך פאן איגיגגען יידען בעזיכטיגט וואירדע? מיס עס נוכט דאס אללערגראאטטע בעפיגדען הער-פאהרען, דאס מאן צור לייכע נוכט איגמאל דען יידישען אדוואכאטען הרן הייסאנו, וועלכער דער פערטהיידיגער דער אנגגלאגטען איזט, צוגגלאס-סען? — צו אלל דען בריסטליכען אצטען, וועלכע דיא לייכע אונטערזוכטען, האט קיין יידע אין יגגער גגגגגער צוטרייגגן. דר. טרייטלער, אונער פאן דען דריא אצטען, וועלכע דיא לייכע אונטערזוכטען, איזט אין שוואגגער דעם דעראטטערס, וועלכער אין יידענפינדליכעס בלאטט אן גיערהאזא הערזיס-נוכט, ווגגן מאן שאן הורבאיס קיגגען יידישען אצטע צור לייכגגבעזכטיגונג צוגגזעגגן וועללטע, זא העטטע מאן ווגגגסטעגגס הייגגע דען בעריהמטען בריסטליכען אצטע דר. יאשא אים גאר-כאללי בעגגיפען אללען! דער אויסזאגג דיעזעס בעריהמ-טען פערטרייגגס מאגגגעס העטטען דיא יידען יא גגגלייבט!"

„וואס דיא ביידען יידישען קינדער, וועלכע גג-גגען אידרע אייגגגען עלטערן זאלכע אויסזאגגן מאכען, בעטרעפפט, זא האלטען דיא יידען דיעזע קינדער גגגגן אייגגאר פיר „משוגע". עס זינד שאן אפט דערגגאטטע פעללע אפרגגקאמסען, דאס קינדער מיט דערגגאטטגגן טרייטטרייגגן אייגגע גגגגגע וועלט אידרע גגפיהרט האבען!"

„דיא יידען דענקען דך: גגגגזוערער דער גג-ריכטסהאף בעפיגדעט זך זיט בעגגגגן דער אינטער-זוכונג איזט אינגגעם אידרזעגגע, אדער דערזעלבע איזט אינגגעם זא שווער פערזוכקלעטען פראצעסס נוכט גגוואכסען, אונד מאן מוסטע הייגגע אייגגען אנ-דענגגן גגרכטס-האף גגגרטען! וואכע אים וואכע פערגגרטט, אהגגע דאס אייך גור דיא אללערגגרסטע פאגגגגזעגגזוכונג אבגגשלאססען וואירד: אייגגע פער-האפטונג גגאך דער אנדערען וואירד פאגגגגאממען, אגגגע דאס מאן אייך גור אים אייגגען שרייבט וויטטער קאמסען יידידע, עסטגגע דיגגרט דיא עסטע פאר-אונטערזוכונג שאן אבער 6 וואכען; אין זאלבער צוטשאנד איזט פיר לענגגרע צייט גאר נוכט צו ערטראגגגן; דאבייא וואירד פאר-טשוגגרגגר גגגגגן אונד דיא אויפגגגגגג וואסטט פאן דער גגגגגג

יודען הערומארבימען, ניכט פערלייטען לאסט אונד זיך רוהיג פערהאלט, ווענן אויך דיא קלייגנן ווענ-פיגדלכען אונגארישען צייטונגען וויא „פונגעטלען-שען אונד „בודא-פעשטי הירלאפ“ פארטוועדרענד דאהטע-אריטיקעל געגען דיא יודען ברינגען, זאָ בע-מיהען זיך דיא גראָסערען אונגאַרישען צייטונגען, וויא „הון“, „עללענאר“ אונד יעצט זאָגאר „פעשטי נאפלאָ“, דיא יודען צו פערטהיידיגען אונד דיא איפערונגנ צו בעשווכטיגען, זיא שייבען: „גערא-דע דיעזע יודענהעצער ווערדען עס זאָ ווייט ברינ-גען, דאס יעדער אנשעענדיגע כריסט זעלבער אלס בעשטעהט דער אונשילדיג פערפאָלגטען יודען אונד אלס דערען קעמפפער איפטרעטען מוסען ווירד.“ — זאָ שייבט „פעשטי נאפלאָ“ אונ-טער אנדערעם: „ווא דיא רוסישען דעפעשען מעלד-דען, איזט יעצט אין רוסלאנד דאס אללער-שטרענגסטע פערבאָט נעגען דיא יודען-פערפאָל-גונגען ערגאנגען; ערגא איפטרייטונג נעגען דיא יודען ווירד איך דאס שטרענגסטע בעשטראפט, אונד זאָמיט לעבען יעצט דיא יודען אין רוסלאנד ווערער אים שאנטען פערפיגען, ווענן גיבט אים אן אונגארן דיא יודענהעצען זאָ פארטשרייטען ווערדען, זאָ ווערדען ווערער אינזערע יודען נאך אומאנד אונגאַרישערן מוסען.“ — דאס איזט אין „ווטן“ אונד אין בוכעגדער שאָפט געגען דיא אנט-סעמיטען.

דיא נעטטרייגן אבענדבלעטער פערפאָפענט-לכען פאָלגענדע דעפעשע: „דיא אינטערזוכונגס-קאָמיסיאָן ווירד נאך מעהרערע טאגע אין טיסאָ-עם לאר פערבלייבען; דיא אינטערזוכונג ווירד נאך דרייא רוכטונגען טיט גראָסטעם פלייטיג-זעטצט, אין פאָללע רוכטונגע, פערדאכט-ערגענגע, דער אינטשטענדע וואהרהייט הערר ס ראָזענבערג, דער גענעראלטייטע ראבבינער-שטעלפערטרעטער פאָן טיסאָ-עסלאר, פערהאפטעט אונד אם 24 יוני — אלזאָ אם היילגען „שבת“ — אינטער פאנזיהרונג אין דאס נידערהאוזער גערוכטס-גע-פענגנס אבערפהרט.“ — ווענן זיך דיעס בעשטע-טיגט, זאָ ווירד לידער דיעזע געשטבט פאָן טאג צו טאג קומטמער, דער פערשאנד טרייבט דיא איינעם שטטרען; דאס פאָרגעהען דער נידערהאוזער אונ-טערזוכונגס-רוכטער ווירד אבערראָל אלס דאס אר-לערכרוכטנגע אונד פרהרכטסטע בעצייכנעט; דאך זוכען דיא בוהרער פערדאפטענען נאך אינטער אים געפענגנס, אונד עס נאכטמען זאָגאר אוך נאך ניט פערהאפטענען דיעזע. ערלך שייער פערדאכט לאָזט דיא גענען דען עכראער „מיהר צדק“ פאָר-לייגען; הענען מאן עס פאר נאכהרע געהאלטען, איהן אם „שבת קדש“ מיט פאנזיהרען פאָן טיסאָ-עסלאר נאך נידערהאוז אונס געפענגנס צו פיהרען;

איינע דעפעשע דעס „עדיטער-טעגס“ מעל-דעט, דאס מאן אויך דעם גראָסען טיך דער פרעס-דען לייכע, יעלכעם דער עסטער שאָלימאָט גע-דאכט בלוט-פלעקען געפונדען אונד געראדע דארט, וו דיא שפיטען גראָסערער בלוט-פלעקען זוכ-זוכ דיא שטללען דעם טכעם איסגעבראכטן. — דאס טך מיט דער פארבע יואר אן דיא הארד דער פרעמדען לייכע זאָ שטארק אונד פעסט קלעבען, דאס נעמאנד זיך זעלבסט מיט דער אינען הארד אן דיא אנדערע הארד געקלעבט הארען!

דאס יודענ-פיינדליכע אונגאַרישע בלאטט „בודא-פעשטי הירלאפ“ בערוכטעט:

אבערשטאאטס-אנוואלט דר. פרייהערר פון קנאבען 16-יעהר-גען קנאבען אייעם לעגגערען פערהארע אונטערצאגען, וואָ בא ער דעמזעלבען אויך דיא טרוירגען פאָלגען אייגער לי-גענהאפטען אומזונגע אייפערזוכט מאכטע, דאך דער קנאבע ואגטע וועדער אויפ-יעהר אך בע-הויפטעט הארט, איזט דיא פאָללע וואהרהייט! הערר פראנטע אידן שטללען אין דען הילגען שר-פטען דער יודען, דיא דארטיגע, דיא שאן בי-הויטע פעהל שרעקען אונד אנגסט פערבראכטען אונד דערען פאָלגען גאר ניכט אבצוזעהען זוכ!

דיא הייטיגען מארגענבלעטער פערפאָפענט-לכען פאָלגענדע נאכרייכטען: דער אינטערזוכונגס-רוכטער „בערדי“ אונד דער שטאאטס-אנוואלט „נאָי“ זוכ געטטערן זאמטאג נאך נייעזיהאוא צוריקגעקעהרט. עס בעשטעהט זיך, דאס דער טיסאָ-עסלאָרער דאכט נאטט-פערזוכט מאלאמאן דאזענבערג, פערהאפטעט וואהרהייט — אונד צוואר אים דעם גרונדע, הייל ער ניכט נאכוויען וויל, וו אָ ער אין לעטטערער צייט וואָ. ער וואר נעטט לך אין דען לעטטען טאגען ניכט אין עסלאָר, זאָנ-דערן ריזטע אריגנדוא הערום, אם וויא זיין פער-דא ערזוכטע דער קנאבע מיט פאָללער ענט-שיעדענהייט: „איך לעגגע גענוי דיא בעשטיממונגען דער הילגען רעליגיאָן, אך האבע דיא הייליגען שריפטען דער יודען גרינדליך שטודירט, איך קאנן דאהער נאך בעטטעם וויסען אונד ערווארטען זאגען, דאס איך זאָלבעם געבאָט זיך גרונדערם פארזנדעט. דיא הייליגע שריפטען געבעטעט נור, דאס יודען אם ערב פסח דיא מצה-עסדען מיט שאפבלוט בעשטיט-רען זאָללען, דאמיט דער יודענ-עגגעל דאס הייז דער יודען ערקענגע אונד דען ערסט-געבארענען ניכט טאָדטט; אינדרעגנס אבער איזט דאס בלוט-פערגיעסען ביא דען יודען אין דאס שטרענגסטע פערבאָטען.“ דר. סעקעלי פראגטע איהן זאָדאן: „איך גלייבע? איס וועלכעם גרונדע דען דאך זיעע עלטערן אונד דיא יודען אין זאָלך שרעקל בעם פער-ברעכען פערבאָטע העטטען? — דער קנאבע דאכטע אינע וויילע נאך אונד אנטוואָרטעטע דאן: „איך קאנן עס טיר ניכט אינמאל פאָרשטעללען . . . דיא פרעמדען האבען עס געטהאן.“

דער קנאבע גאב פערגער פאָלגענדעס אן: אם אָכטער-זאמסטאג נאך דעם גאטטעס-דיענסטע גגנגען דיא יודען נאך הייזע, אונד אין דער ס נאגאָ-גע בלייבען איטער דעם „שמש“ שאָרף בלאָס אי-נגע יודישע אייניאָהנער פאָן עסלאָר, מעהרערע פרעמדע „שחטים“ אונד אין פאָלגישער יודישער „אורח“ צוריק. זיין פאָטער שיקטע איהן זאמטע דעם „ינגערן ביודער איס דעם טעמפעל, דאָר ביילייבען זיא אים האָפע אונד זאָהען דורך דאס שליססעל-לאָך, דאס אין פרעמדער „שחט“ אונד דער פאָלגישע „אורח“ דאס מרדכאן איטבראכטען.

אללע דיא פאָם קנאבען בעצייכנעטען פער-זאָגען זיך פערהאפטעט, נור אין פרעמדער שחט אונד דער פאָלגישע „אורח“, דעסטען נאמען דער קנאבע ניכט אנגעגעבען וואָלטע, קאָנגטען ניכט איינגעשפערט ווערדען. דיא רוכטער זוכטען דען קנאבען דורך פערשיעדענע פראגען דער. אונד הגעזיעפען, לעטטען אהן זאָגאר דורך אַ צעטע אונטערזוכען. אָב ער ביא געזונדעם פערשטאנד איזט, אללין דער קנאבע אנטוואָרטעטע איך אללע פראגען גאנץ פערשטענדיג. — עבען אין פאָלגע דיעזער איטזאנען דעם קנאבען פאגד זיך דאס אינטערזוכונגס-גערוכט פערזאלאסט, איך דאס איז-נעטע דער טעאנאָגע אנגע ווערכטען; אם דער בלוט-פלעקען צו גגטרעטען זיך. זאָלכע וואהרהייט וואהר ניכט געפונדען. דאך איזט דער ערדאכטען נאך אם בעטט-פלעק מיט נייע, גע-בער ערדע אויפגעשטעטט, עס איזט הערדיך וואהל ניכטס ערווייזען, דאך דיא אינטערזוכונגס-קאמטס-סאָן גלייכט אימטערהין אן דיא מאָליכקייט, דאס דיעזע ערד-אויפשטעטיג נור צו דעם צוועקע פאָר-גענאמטען וואהרהייט אם דיא בלוט-שפרענגען איך דיעזע אינזכבאר צו מאכען.

דיא „בודא-פעשטי הירלאפ“ פערנער מעל-דעט דאס אנפאנגס נור דער 1-יעהרגע קנאבע דיא גגע בטע מיט דער אבשלאכטונג דער עסטער פערבריעטע, ווערענד דער 16-יעהרגע קנאבע מאגע הערדיך בעריעפטע, דאס ער פאָן ניכטס וויסטע, אינמאל ערזאך ערווארטעט ער פלאטצלך אין מיטטערנאכטטשטונדע אונד רעפט: „מאן מאגע זאָגליך דען אינטערזוכונגס-ריכטער האָלען, דענן איך מיס אין גערעכטיגקייט אפפערען, יעלכעם מיין געוויסען זאָ זעהר דרוקט!“ — דער אינטערזוכונגס-ריכטער ערשיען, אונד ערסט יעטצט מאכטע דער 16-יעהרגע קנאבע דיא אויסזאגען, דאס שאָן בי-הויטע פעהל שרעקען אונד אנגסט פערבראכטען אונד דערען פאָלגען גאר ניכט אבצוזעהען זוכ!

דיא הייטיגען מארגענבלעטער פערפאָפענט-לכען פאָלגענדע נאכרייכטען: דער אינטערזוכונגס-ריכטער „בערדי“ אונד דער שטאאטס-אנוואלט „נאָי“ זוכ געטטערן זאמטאג נאך נייעזיהאוא צוריקגעקעהרט. עס בעשטעטיגט זיך, דאס דער טיסאָ-עסלאָרער דאכט נאטט-פערזוכט מאלאמאן דאזענבערג, פערהאפטעט וואהרהייט — אונד צוואר אים דעם גרונדע, הייל ער ניכט נאכוויען וויל, וו אָ ער אין לעטטערער צייט וואָ. ער וואר נעטט לך אין דען לעטטען טאגען ניכט אין עסלאָר, זאָנ-דערן ריזטע אריגנדוא הערום, אם וויא זיין פער-טהיידיגער זאגט, דיא עסטער שאָלימאָט צו זוכען, פאָם גערוכטע אבער ווירד ער בעיטלייגט. דאס ער אינצוישען צו ענער מאכטריא מיט דער פרעמדען לייכע פערהאלפען העטטע, דער יודישע אדוואָקאט אין נידערהאוא, דר. הימאָן, האט גגגען דיעזע פערהאפטונג אפפעללירט אונד גלייכצייטיג אנגעגע-בען, דאס זיך דער עסלאָרער „מיהר צדק“ אין פאָלגע אינער אין דער אומגעגנג פאָן נידערהאוא פערבריעטעטען נאכריכטן, עסטער שאָלימאָט בעפע-דע זיך אין אָבער-אונגארן, דאהין בעגעבען האבען.

פערנער ווירד געמעלדעט: דיא בוידען וואלא-כישען פלאָטען, וועלכע דיא לייכע ביא טיסאָ-דאא דערוסס שטען, זיגר געפטעגן נאכמיטטאג פערהאפטעט ווארדען. — זאָנסט אבער איזט מאן נאך צו קיינעם איבערראשענדען רעזולטאט גע-לאנגט, אונד וויא דיא הייטיגען מאָרגענבלעטטער מעלדען, ווערדען דיעזע אונטערזוכונגען נאך לאנגע דויערן.

דיא הייטיגען אונגאַרישען מאָרגענבלעטטער בייגגען נידערהאוער דעפעשען מיט דער מעלדונג, דאס עס עכען דער פערהאפטעטע אזוגבערן זואר, וועלכער אין טיסאָ-עסלאר איינגע טאגע פאָר הע-רוסשטונג דער פרעמדען לייכע אין טיסאָ דאדא דען בוירען גזאגטע דעטטע: „אין יינגען טאגען ווירד עסטער שאָלימאָט געפונדען ווערדען.“ — יא, „בודא-פעשטי הירלאפ“ מעלדעט זאָגאר: „אין יודע איס נאָי-מאלוי האבע אן דאס נידערהאוער גע-ריכט איינגן בריעף אדנע אינטערשיפט געריכטעט מיט דער מעלדונג, דאס דער טיסאָ-עסלאָרער „מיהר צדק“, מאלאמאן דאזענבערג, אללעס איבער עס-טער שאָלימאָט ווייסען מוסען, אונד אלס דאס גגיכט דיעזען דאזענבערג אין אין פערהאר גגנאמטען, דא מאכטע ער אין זיינער פערווארונג זאָלך וו ווערט פרעכגנדע אויסזאגען, וועלכע דען פערהאכט גגגען אהן שטייגערטען, ביא דען פע-האפטען „פראָסערן“ זאָלל מאן אייגע גראָסערע גערלד-סטמע פאָרגעפונדען האבען, וואס דען פער-דאכט אייגער ערהאלטעגען בעשטעכונג רעגע מאכטע עס ווערדען ווידער נייע פערהאפטונגען פאָרגע-נאמטען ווערדען. (אנדערע ווידער מיינען, דער עס-לאָרער „מיהר צדק“ ווערע פאָר 14 טאגען בראָם ביא דיא „רבנים“ אין נארד-אונגארן גגעזעען, אם זיך יינגען דיעזעם „בלבול“ ראטה איינצהאלען.) — עס הייסט, דיא יודישע „וואהרזאגערין“, האבע פאָן דער שאָלימאָט דעסהאלב אין דעמד פערלאנגט, אם דאס גלבע דער פרעמדען לייכע אנצוצעהען, זיא „אוסטע נעמיך ניכט. דאס איך עסטער ביא אהרעם פערשווינדען לייך דעמד אנדאטטע; זאָ מעלדען דיא אונגארישע צייטונגען.

נאטט נעבע, דאס דיעזע געשכטע שאָן באלד אין נטעם עגדע נעהמע, נאטט פרלייכט דיא זונגע דער ריכטער, דאמיט זיא באלד איך דיא וואהרהייט האמען; דענן נעמאנד, וועלכער דיא זוכען גגיא קגגגע, דאָן הערר אן אייגע שלד דער עסלאָרער יודען גלייבען. לידער אבער גלי-בען דער זעלבסט נכטערע אונד געבילדעטע בריסטען אן דיא מאָגליכקייט, דאס עסטער שאָלי-מאָט געבען דער סינאגאגע פאָן אייגעם איבער-איפרגען יודען געשלאגען וואָרדע, וויל דיא עטיא דער דיא יודען פערשאפטטע — אונד דא עס דער באגע צופאלל וואלטע, דאס דער שלאג טאָדטלך וואר. זאָ גערעכטען הערדיך איך דיא איבערגען יודען אין שרעקען אונד פערהאלטען צור פערבע-גגג דער ליכע. — אן דאס מאגן עבען גיר אין בריסט גלויבען, אבער קיין יודע, ווער האפטען נאך איטטער. דאס זיך באלד דיא אנשילד דער עסלא-דער יודען הערוסשטעלען ווירד.

דיא אנדערע העלפטע אינזערעס בלאטטעס ערשיגט מאָרגען.

לאָטטא-צעהונג פאָם 24. יוני 1882.

אָפען	33	79	53	15
לינץ	89	81	73	46
טייעטס	63	81	10	23

פעראנטוואָרטליכער רעדאקטער: מאָריץ ריס.

Eigenthümer und verantwortlicher Redacteur: M. REIS.

Budapest, 1882. — Druck v. M. Burian, Waitznerboulevard.